

מסורת הש"ס

(א) קדושין מב. [נלקמן לה. גט. וימא גפא.]. (ב) ושי' מוס' נלקמן לה. ד"ה מיבעין. (ג) ונחמס קדי: (ד) ונחמס קדי: וכן במספמא ונחמס פ"ג ה"ו [לימא.]. (ה) [סוכה נה:]. (ו) [נלקמן לה.]. (ז) ונחמס קדי: (ח) [שמות כ"א]. (ט) [עירובין לה: מה ד.].

תורה אור השלם

1. שארית ישראל לא יעשו עולה ולא ידברו כוב ולא ימצא בפייהם לשון תרמית בי הקה ידעו וידברו ואין מחרדי: מפניה ג יג 2. לא תוכל לזבוח את הפסח באחד שעריך: אשר יי אלהיך נתן לך: דברים טז ה 3. ואם ימלט הבית מהית משה ויקח הוא ושכנו הקרב אל ביתו במקבת נפש איש לפי אכלו תכסו על השדה: שמות יב ד

הגהות הב"ח

(א) גמ' בית האסורין דעבדים לא לא למני: (ב) תוס' ד"ה לא גנו וכו' אחרים דכתיב אשר פיהם:

מוסף תוספות

א. את הציבור. מוס' שאנן.

האשה פרק שמיני פסחים

צ.א.

עין משפט נר מצוה

למ א מ"י פ"ו מהלכות ק"פ הלכה: ב מ ג מ"י שם פ"ה הלכה: ב ד שם פ"ו הלכה י: ב מ ה מ"י שם פ"ב הלכה 3: ב ג ו שם הלכה ד: ב ד ז מ"י שם פ"א הלכה 1:

רבינו חננאל

מתני' האונן והמפקח בגל וכן מי שהבטיחוהו להוציאו מבית האסורין כו'. אוקמא ר' יוחנן בבית האסורין של עבריים, ואף על גב דאבטחוהו לאפקיה אין שוחטין עליו דעבידי דמשקרי, שנאמר אשר פיהם דבר שוא וגו'. אבל בית אסורין של ישראל כיון שהבטיחוהו ושוצאי לא משקרי, שנאמר שארית ישראל לא יעשו עולה ולא ידברו כוב. הלכך שוחטין עליו. אמר רב הסדא וזה האסור בבית אסורין לא גוים ששנינו אין שוחטין עליו בבית האסורין שהוא חוץ לחומת בית פאני, פ"י מקום חוץ לירושלים שאין אוכלין שם קדשים קלים, אבל אם הוא זה בבית האסורין לפני מבית פאני שוחטין עליו דאפשר דמטיילין ליה ספחא התם ואכלי ליה. ואלו ששנינו במשנתנו כגון האונן ומי שהבטיחוהו להוציאו מבית האסורין והחולה והזקן שיכולין לאכול כוית אין שוחטין עליהם בפני עצמן שלא יביאו הפסח ליד פסול כלומר איפשר שלא יאכלוהו כי אינם יכולין ופסול בנותר אבל נפטרו בדיקת הדם מלעשות פסח שני. חוץ מן המפקח בגל שבדאי האהיל על המת והיה טמא מחלה. והני מילי בגל עגול אבל גל אורך אימור טהור היה, אני אומר נזק הדם עד שלא הגיע לטומאה. ולא שני אלא גל עגול. פ"י גל עגול קצר מלמעלה והוב למטה, וכשפתחיל לפקח מתחיל מלמעלה ומאהיל עליו. תניא נמי הכי ר' ישמעאל ברי' יוחנן אומר מפקח בגל עתים חייב עתים פטור. כיצד גל עגול כו'.

[מתני' אין שוחטין את הפסח על היחיד כו'. תנו רבנן מנין שאין שוחטין את הפסח על היחיד שנאמר לא תוכל לזבוח את הפסח באחד שעריך דברי ר' יהודה. ר' יוסי אומר יחיד יכול לאכול שוחטין עליו עשרה ואין יכולין וכו'. ורמינן אהא דר' יהודה הא דתניא אשה בראשון שוחטין עליה בפני עצמה בשני עושין אותה טפילה לאחרים דברי ר' יהודה. ושנינו תרין ואימא הכי, נשים בראשון שוחטין עליה בפני עצמן. אקשינן וכי עושין חבורה כולה נשים והתנן אין עושין חבורה נשים ועבדים משום פריצותא.

שהיה טמא מתחלתו. תימה לר"י מפקח הגל נמי נימא חי הוא כשהמחיל לפקח וי"ל דכיון דמנלו מת אית לן למימר שמתחלתו היה מת שכל העוממות כשעת מניחתו: **לא שנו אלא בבית האסורין של עבריים.** בירושלמי מוקי לה רבי יוסי בר זבון שסם רבי יוחנן כשצנשוה ישראל אבל צנשוהו עכו"ם אין שוחטין עליו אפי' עם אחרים (ו) אשר פיהם דבר שוא והיינו איפכא משמעתינן:

עשרה ואין יבואין לאוכלו אין שוחטין עליהן. זהא מודה אפילו ר' יהודה דמתנן שלא יבואו ליד פסול: **הא' באחד מאי עביד ליה.** הוא מני למימר דלניטריך ללדלמרינן כצינד זולין (לעיל דף עט:): שאין יחיד מכריע א' וחתנן אין עושין חבורת נשים. מעיקרא דקתני צפני ענמה לא קשיא ליה אלא השמא דקאמר אימא צפני ענמן משום דמשמע ליה דלא אסרה מתימין צנורת נשים אלא כשיש נשים הרבה שסומכות זו על זו ואינן זורקין לשמור הפסח ומניאות אותו ליד פסול אבל יחידה שוחטין עליה: וכתיב

אבל גל אורך פטור מלעשות פסח שני אימא טהור היה בשעת שחיטה תניא נמי הכי ר"ש בנו של רבי יוחנן בן ברוקה אומר מפקח בגל עתים פטור עתים חייב כיצד גל עגול ונמצאת טומאה תחתיו חייב גל אורך ונמצאת טומאה תחתיו פטור אימא טהור היה בשעת שחיטה: **מתני' (א) אין שוחטין את הפסח על היחיד דברי רבי יהודה ורבי יוסי מתיר ואפילו חבורה של מאה שאינן יכולין לאכול כוית אין שוחטין עליהן וואין עושין חבורת נשים ועבדים וקטנים:** **גמ' (ה"ר) מנין שאין שוחטין את הפסח על היחיד ת"ל לא תוכל לזבוח את הפסח באחד דברי ר' יהודה ורבי יוסי אומר יחיד יכול לאכול שוחטין עליו עשרה ואין יכולין לאכול אין שוחטין עליהן ורבי יוסי האי באחד מאי עביד ליה מיבעי ליה לכר"ש (ה) דתניא ר"ש אומר מניין לזבוח את פסחו בבמת יחיד בשעת איסור הבמות שהוא בלא תעשה ת"ל לא תוכל לזבוח את הפסח (ו) באחד שעריך יכול אף בשעת הותר הבמות כן ת"ל באחד שעריך (ז) לא אמרו אלא בשעה שכל ישראל נכנסין בשער אחד ור"י האי מנא ליה תרתי שמעת מינה ולר' יוסי ממאי דלחכי דקאמר ר"ש דילמא כדקאמר ר' יהודה הוא דאתא אמר לך לא סלקא דעתך דהא כתיב איש לפי אכלו רמי ליה רב עוקבא בר חיננא מפרישנא לרבא מי א"ר יהודה אין שוחטין את הפסח על היחיד ורמינהו אשה בראשון שוחטין עליה בפני עצמה ובשני עושין אותה טפילה לאחרים דברי ר' יהודה א"ל לא תימא בפני עצמה אלא אימא בפני עצמן אמר ליה מי עבדינן חבורה שכולה נשים והתנן אין עושין חבורת נשים ועבדים וקטנים מאי לאו נשים לחודיהו ועבדים לחודיהו וקטנים לחודיהו אמר ליה לא נשים ועבדים וקטנים נשים ועבדים משום תפלות קטנים ועבדים משום פריצותא**

במה נקט צמת יחיד ולא צמת יציור דצמת יציור צמעת איסור הצמות ליכא דשעת איסור הצמות לאחר שנצטר משכן שילה ומשחרר היה להם צמעה צמת עולמים ומשנצמה חזרו לאיסורים ושוב לא היה להם הימור: **שהוא בלא טעשה.** אבל כרת דשוחטין חוץ לכה. ובשחיטת קדשים בפרק בתרא (נחמס קדי:) מוקי לה צקודס חלות דמחוסר זמן הוא להתקבל בפנים דכתיב (ויקרא ט) אשר ישחט מחוץ למחנה ואל פתח אהל מועד לא הביאו הראוי לפתח אהל מועד חייב עליו ושאינו ראוי לאהל מועד אינו חייב עליו וילף מהכא דמחוסר זמן בחוץ אע"פ שאינו צמרת בלא טעשה מיהא הוי הוהיל וראוי לצד לאחר זמן: **יכול אף צמעת היסר הצמס כן.** יאה בלא טעשה זה דהא לא התורה צמת יחיד אלא לדבר הנודע ויניד ולהוי האז לגביה כשעת איסור: **ס"ל כו'.** דהא לאו דהכא לא משמעתי אלא צמעת איסור הצמות והכי שמעינן ליה לקרא לא תוכל לזבוח את הפסח צממת יחיד בלא שכל ישראל נכנסין בשער אחד כו' כי אם אל המקום אשר יצחר שם תזבחנו: **ופרכינן לר' יוסי ממאי דקרא לדכרני שמעון כו'.** ולאו פירכא כולי האי דליכא למימר מר דריש ליה הכי ומר דריש ליה הכי אלא טעמא דר' יוסי מהדר לפרושי מאיש לפי אכלו: **לא ס"ד.** דלאסור פסח על היחיד אחד דכתיב איש לפי אכלו תכסו על איש אחד תשחטו וצנצד שיהא לאכילה: **שם מקום:** **אם בראשון.** חובה ובשני רשות. ולקמיה [ע"ז] יליף טעמייהו: **טפילה.** חיבור: קתני מיהת צפני ענמה לשון יחיד: **ה"ג לא נשים ועבדים וקטנים: פלפול.** עבירה: **עבדים**

והמפקח אם הגל מעל אדם ואין ידוע אם ימלאנו חי או מת: שוחטין עליו. דמכ"מ עודנו צחוקת טהרה. ואינן נמי לאורתא חזי כדלמרינן בגמרא (ד) דלנינות לילה ליתא מדלורייתא אלא לנינות יום כדכתיב (ויקרא י) הן היום הקריבו יום אסור לילה מותר בשחיטת קדשים (ו) וגבי פסח לא העמידו דבריהם במקום כרת: **שוחטין עליהן.** בחצרות אחרים: **שמה יבואו ליד פסול.** שמה יטמא אינן למתו ומפקח גל ימלאנו מת ונמנא ששהיל על הטומאה והצנזוס שמה לא ילא וחולה וזקן שמה יכבד חוליו ולא יוכל לאכול כוית: **לפיכך.** הואיל ובשעת שחיטה חריון היו וזרקו הדם עליהן אם ארבע צפן פסול כמו שפירשתי פטורין מלעשות פסח שני: **חוץ מן המפקח אם הגל ונמנא המת תחמי שחייב לעשות פסח שני: שהוא טמא מחלו.** קודם שחיטה שהיה האהיל על הטומאה משעה שהמחיל לפקח ובגמרא מוקי לה בגל עגול שמתחלה האהיל את כולו: **גמ' לא שנו.** דיש שוחטין על הצנזוס צפני ענמו: **צום האסורין של ישראל כגון לכוס להוציא אשה פסולה או לשלם ממון חי נמי כדתיניא (כמוצות דף לג:)** אם יקום והתהלך בחוץ כו" (ז) וכי תעלה על דעתך זה מהלך בשוק זה נהרג אלא מלמד שחובטין אותו עד שנראה מה תהא עליו: **צום פאני.** מקום חילון צירושלים: **דמטיילין ליה.** מן הפסח בחוץ בית האסורין לאכול דהא לפניס מירושלים הוא: **ל"ש.** דמפקח גל חייב לעשות פסח שני אלא גל עגול דמתחלתו האהיל עליו אבל גל ארוך שמה צמעת שחיטה עדיין לא האהיל כנגד הטומאה וכיון דספק ילא ספק לא ילא פטור משום דלא אפשר כדלמנין לעיל (דף פח:): **גבי חמשה שנתעברו עורות פסחיהן:**

מתני' על היחיד. טעמא יליף צממרא: **ואפילו חצורה של מאה.** רבי יוסי קאמר לה כלומר לא תליא מילתא דפסח אלא בצאילה יחיד ויכול לאכול כוית שוחטין עליו מאה ואין יכולין לאכול כוית צין כולם אין שוחטין עליהן: **ואין עושין חצורה נשים ועבדים וקטנים.** טעמא מפרש צממרא: **גמ' לא סודל לזבוח את הפסח באחד שעריך.** דריש צמחד צאנפיה נפשיה על היחיד: **ואין יכולים לאולגו.** כוית ממנו: **מנין לזבוח פסחו צממת יחיד.**

צמה קטנה שהיא בלא טעשה. להכי נקט צמת יחיד ולא צמת יציור דצמת יציור צמעת איסור הצמות ליכא דשעת איסור הצמות לאחר שנצטר משכן שילה ומשחרר היה להם צמעה צמת עולמים ומשנצמה חזרו לאיסורים ושוב לא היה להם הימור: **שהוא בלא טעשה.** אבל כרת דשוחטין חוץ לכה. ובשחיטת קדשים בפרק בתרא (נחמס קדי:) מוקי לה צקודס חלות דמחוסר זמן הוא להתקבל בפנים דכתיב (ויקרא ט) אשר ישחט מחוץ למחנה ואל פתח אהל מועד לא הביאו הראוי לפתח אהל מועד חייב עליו ושאינו ראוי לאהל מועד אינו חייב עליו וילף מהכא דמחוסר זמן בחוץ אע"פ שאינו צמרת בלא טעשה מיהא הוי הוהיל וראוי לצד לאחר זמן: **יכול אף צמעת היסר הצמס כן.** יאה בלא טעשה זה דהא לא התורה צמת יחיד אלא לדבר הנודע ויניד ולהוי האז לגביה כשעת איסור: **ס"ל כו'.** דהא לאו דהכא לא משמעתי אלא צמעת איסור הצמות והכי שמעינן ליה לקרא לא תוכל לזבוח את הפסח צממת יחיד בלא שכל ישראל נכנסין בשער אחד כו' כי אם אל המקום אשר יצחר שם תזבחנו: **ופרכינן לר' יוסי ממאי דקרא לדכרני שמעון כו'.** ולאו פירכא כולי האי דליכא למימר מר דריש ליה הכי ומר דריש ליה הכי אלא טעמא דר' יוסי מהדר לפרושי מאיש לפי אכלו: **לא ס"ד.** דלאסור פסח על היחיד אחד דכתיב איש לפי אכלו תכסו על איש אחד תשחטו וצנצד שיהא לאכילה: **שם מקום:** **אם בראשון.** חובה ובשני רשות. ולקמיה [ע"ז] יליף טעמייהו: **טפילה.** חיבור: קתני מיהת צפני ענמה לשון יחיד: **ה"ג לא נשים ועבדים וקטנים: פלפול.** עבירה: **עבדים**